

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till landskapslag
angående ändring av landskapslagen om lands-
tingsval och kommunalval.

Allmän motivering

Val av ledamöter till Ålands landsting och till kommunernas fullmäktige förrättas enligt bestämmelserna i landskapslagen om landstingsval och kommunalval (39/70), nedan kallad vallagen. Enligt vallagens 1 och 38 §§ skall ordinarie val förrättas vart fjärde år under två dagar i oktober månad. Senaste val hölls söndagen den 18 och måndagen den 19 oktober 1987.

Vid senaste val tillämpades ett delvis nytt system för förtidsröstning. Förtidsröstning är ett förfarande som står till buds för dem som på grund av sjukdom eller av annan orsak inte har möjlighet att rösta vid den ordinarie valförrättningen. Lagändringen syftade till att utöka möjligheterna till förtidsröstning, liksom till att förenkla förfarandet. Genom en så kallad överenskommelseförordning, publicerad i ÅFS 76/87, möjliggjordes även förtidsröstning vid postkontor i landskapet. Vallagens system för förtidsröstning jämte överenskommelseförordningen erbjuder för närvarande samtliga röstberättigade möjlighet att rösta i valen.

Erfarenheterna av det nya förtidsröstningssystemet är positiva. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning bör möjligheterna att utnyttja förtidsröstningssystemet utökas ytterligare. I framställningen ingår därför förslag till ändringar som i praktiken innebär att alla som så önskar skall ges möjlighet att förtidsrösta i stället för att rösta vid den ordinarie valförrättningen.

I Norden är det, med undantag av några valdistrikt i Nordnorge, endast i Finland och på Åland som parlaments- och kommunalval hålls under två dagar. För riksvalets del pågår förberedelser för en övergång till endagsval. Motivet för att ha två valdagar i landstings- och kommunalvalen har främst varit att valdistrikten är stora och kommunikationerna inte tillräckligt utbyggda. Enligt landskapsstyrelsens mening är dessa motiv inte längre tillräckliga för att bibehålla tvådagarsvalen. För de enskilda fall där det inte bedöms möjligt att rösta under en valdag erbjuder förtidsröstningssystemet möjligheter att rösta. Landskapsstyrelsen föreslår därför att vallagen ändras så att val framdeles skulle förrättas under endast en dag.

Till grund för framställningen ligger dels utvärderingar av valen år 1987, dels landstingets hemställan om en utredning av förutsättningarna för en övergång till en valdag (hemst. mot. nr 18/1986-87).

Stadsstyrelsen och kommunstyrelserna har beretts möjlighet att yttra sig över förslagen.

Detaljmotivering

20 §. I vallagens 20 § finns bestämmelser bl.a. om de uppgifter som får upptas på valmansförenings kandidatlista. För kandidat gäller i huvudsak att uppgifter får upptas endast om kandidats förnamn, efternamn, eventuellt förkortat förnamn, titel, yrke eller syssla samt hemkommun. Närmare uppgifter om kandidats bosättningsort får således inte förekomma. Detta bör anses vara en brist, främst vad beträffar kandidatlistor för kommunalvalet. Landskapsstyrelsen föreslår därför att det på kandidatlista vid behov även skulle få anges uppgift om kandidats post-adress.

31 och 51a §§. Preliminärt resultat av landstingsval kan som regel presenteras redan ett par timmar efter det att vallokalerna stängts. För att detta resultat skall vara någorlunda tillförlitligt krävs att förtidsrösterna beaktats. Enligt gällande lag skall förtidsröstningshandlingarna vara centralnämnden för landstingsvalet tillhanda senast på måndagen, den andra valdagen. Övergången till endagsval förutsätter att förtidsröstningshandlingarna är nämnden tillhanda en dag tidigare. Av denna anledning bör förtidsröstningstiden förskjutas en dag. Den föreslagna ändringen föranleder även ändringar vad avser bestämmelserna om centralnämnds sammanträdesdagar i 31 § liksom ändringar i bestämmelserna i 54e § och 55 §.

38 §. Bestämmelserna överensstämmer i sak med bestämmelserna i 38 § gällande lag, dock så att den föreslagna övergången till endagsval beaktats.

47 och 49 §§. Eftersom avsikten är att val framdeles skulle förrättas under endast en dag skulle det inte längre bli aktuellt att, såsom 47 § föreskriver, avbryta valförrättningen och försegla valurnan. Bestämmelsen föreslås därför upphävd. Av samma orsak bör bestämmelserna i 49 § 1 mom. 1 punkten, rörande uppgifter i protokoll över valförrättning, ändras.

48 §. Genom lagändringen (58/87) borttogs möjligheten att avge röst på person som inte uppställts som kandidat i valet. I samband med denna ändring vidtogs en rad justeringar i vallagen. I förtydligande syfte bör, enligt landskapsstyrelsens bedömning, även bestämmelsen i 48 § 2 mom. ändras.

50 §. Enligt bestämmelserna i 50 § 1 mom. gällande lag får röstberättigad som vårdas eller intagits i inrättning samt röstberättigad som sannolikt kommer att

vara förhindrad att rösta vid den ordinarie valförrättningen förtidsrösta i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. vallagen. Bedömningen av huruvida den röstberättigade sannolikt kommer att ha förhinder tillkommer, såsom bestämmelsen är formulerad, valförrättaren. För att utöka möjligheterna att förtidsrösta föreslår landskapsstyrelsen att lagen ändras så att bedömningen av om den röstberättigade kommer att ha förhinder vid ordinarie valförrättning skulle tillkomma den röstberättigade.

65 och 67 §§. I 67 § finns formulär för de fullmakter centralnämnden för landstingsvalet utfärdar åt de valda. Andra än de i paragrafen nämnda fullmakter får inte utfärdas. Vid senaste val framkom dock att behov föreligger av ytterligare en fullmakt. Därtill föranleder reformen av förhållandet landsting-landskapsstyrelse (3/88) vissa justeringar i de nuvarande formulärens. Eftersom det inte kan anses ändamålsenligt att föra dylika justeringar till landstinget för avgörande föreslås att formulärens för landstingsmannafullmakterna framdeles skulle fastställas av landskapsstyrelsen. Bestämmelser om detta föreslås intagna i 65 § 1 mom.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om landstingsval och kommunalval

-----

I enlighet med landstingets beslut

upphävs 47 och 67 §§ landskapslagen den 30 december 1970 om landstingsval och kommunalval (39/70) sådana de lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987 (58/87) samt

ändras lagens 20 § 1 mom., 31 §, 38 §, 48 § 2 mom., 49 § 1 mom. 1 punkten, 50 § 1 mom., 51a § 1 mom., 54e § 4 mom., 55 § 1 mom., 55a §, 65 § 1 mom., 74c § 1 mom., 78 §, samt 87 § 1 mom., av dessa lagrum 87 § 1 mom. sådant det lyder i landskapslagen den 10 april 1979 (20/79) och 20 § 1 mom., 31 §, 49 § 1 mom. 1 punkten, 50 § 1 mom., 51a § 1 mom., 54e § 4 mom., 55 § 1 mom., 55a §, 65 § 1 mom., 74c § 1 mom., samt 78 § sådana de lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987 (58/87), som följer:

20 §

Handling varigenom valmansförening bildas skall vara daterad och egenhändigt undertecknad av föreningens medlemmar. Handlingen, liksom den bifogade kandi-

datlistan, skall tydligt uppta kandidaternas namn, uppgift om kandidats titel, yrke eller syssla, angiven med högst två uttryck, samt uppgift om kandidats hemkommun. Vid behov kan även kandidats postadress anges. Vid sidan av kandidats förnamn får användas allmänt känt tilltalsnamn eller förkortat förnamn. I handlingen skall valmansföreningens medlemmar försäkra att de är röstberättigade. Under deras underskrifter anges tydligt namn, titel, yrke eller syssla samt hemkommun.

-----

31 §

Centralnämnd sammanträder på kallelse av ordföranden i god tid före valen, dock senast **den 19 augusti**. Därefter sammanträder centralnämnden den 3, 11 och 14 september, onsdagen före valen, valdagen, dagen efter valen samt senast den fjärde dagen efter valen. Nämnden får sammanträda även under andra dagar.

38 §

Ordinarie landstingsval och kommunalval förrättas samtidigt inom varje röstningsområde den tredje söndagen i oktober månad valåret.

Valförrättning pågår under valdagen mellan klockan 9.00 och 20.00.

Vallokal stängs klockan 20.00. Röstande som anlant dessförinnan har dock rätt att avge sin röst.

48 §

Valsedlarna öppnas därefter och granskas. Valsedel som inte kan godkännas läggs åt sidan. De återstående valsedlarna sorteras gruppvis enligt kandidatnummer. Antalet valsedlar i varje grupp räknas.

-----

49 §

Vid valförrättning skall föras protokoll, skilt för landstingsvalet och skilt för kommunalvalet. I protokollet skall antecknas:

- 1) datum och klockslag då valförrättningen inleddes och avslutades;
-

50 §

Röstberättigad som vårdas i eller intagits i inrättning eller som av annan orsak finner sig förhindrad att rösta i vallokal på valdagen får förtidsrösta i enlighet med

bestämmelserna i detta kapitel. Med inrättning avses sjukhus, ålderdomshem, sjukhem samt straffanstalt.

51a §

Förtidsröstning sker under förtidsröstningstiden, vilken börjar den nittonde dagen före valen och avslutas den sjätte dagen före valen.

54e §

Sedan den röstande erhållit i 2 mom. nämnda handlingar skall han, med bevarande av valhemligheten, göra anteckning på valsedeln och därefter hopvikt innesluta den i valkuvert. Han skall fylla i följbrevet på sätt som anges i 54b § och därefter i ytterkuvertet innesluta valkuvert och följbrev. Har den röstande i 9 § 1 mom. avsett röstkort skall även detta inneslutas i ytterkuvertet. Ytterkuvertet skall genom postens förmedling eller på annat sätt tillställas den kommunala centralnämnden så att det är nämnden tillhanda senast klockan 19.00 onsdagen före valen.

55 §

Kommunal centralnämnd skall senast klockan 19.00 onsdagen före valen hålla sammanträde och då, utan att öppna valkuverten, granska de förtidsröstningshandlingar som inkommit till nämnden. Nämnden skall skilt behandla de förtidsröstningsförsändelser som inkommit genom utnyttjande av i 50 § 2 mom. avsett förfarande. Förtidsröstningsförsändelser som inkommer för sent skall lämnas obeaktade och de får inte öppnas.

55a §

De godkända valkuverten öppnas vid centralnämnds sammanträde valdagen klockan 20.00. Är antalet valkuvert stort kan centralnämnd påbörja öppnandet redan klockan 18.00. Innan valkuverten öppnas skall de blandas. I nämndens protokoll antecknas antalet valkuvert. Därefter öppnas valkuverten och rösterna räknas med tillämpning av bestämmelserna om rösträkning i valnämnd.

65 §

Centralnämnden för landstingsvalet skall ofördröjligen tillkännage valets utgång genom kungörelse på landskapsstyrelsens anslagstavla. Av kungörelsen skall

även framgå vem som valts till ersättare för envar av de valda. Centralnämnden skall utfärda av landskapsstyrelsen fastställd fullmakt åt de valda samt underrätta landskapsstyrelsen, landshövdingen och de kommunala centralnämnderna om valets utgång. Kungörelse om valets utgång med uppgift om jämförelsetal och personliga röstetal för de valda skall införas i tidning där landskapsstyrelsens kungörelser publiceras.

74c §

Om val förklaras ogiltigt efter besvär skall nytt val förrättas. I sådant fall äger valförrättning rum den första söndagen efter det 75 dagar förflutit sedan utslaget vunnit laga kraft.

-----

78 §

Har republikens president förordnat om nyval av landstinget äger valförrättning rum den första söndagen efter det 75 dagar förflutit sedan förordnandet utfärdades.

87 §

Infaller valdag enligt 74c § eller 78 § på jul-, nyårs-, påsk- eller pingstdagen, självstyrelsedagen, självständighetsdagen eller första maj, skall första helgfria dag därefter vara valdag.

Denna lag tillämpas första gången vid det ordinarie landstingsval och de ordinarie kommunalval som förrättas år 1991.

Mariehamn den 5 oktober 1989

L a n t r å d

Sune Eriksson

Lagberedningssekreterare

Michael Patrickson